

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΑΓΟΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

ΑΘΗΝΑ 2008

«ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

"ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ"

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. Περιεχόμενο, ανάπτυξη και εξέλιξη της Παιδαγωγικής Επιστήμης.

Η εμφάνιση του όρου "Παιδαγωγική": Το προ-επιστημονικό στάδιο των Επιστημών της Εκπαίδευσης. Οι εννοιολογικές δυσκολίες των Επιστημών της Εκπαίδευσης στην ελληνική πραγματικότητα.

2. Σύντομη ιστορική αναδρομή της Αγωγής, η ιστορία της Παιδικότητας, της Εκπαίδευσης και της Παιδαγωγικής.

Οι Επιστήμες της Εκπαίδευσης και το επιστημολογικό τους υπόβαθρο: η αναγνώριση της Παιδικής Ηλικίας και η "επιστημονικοποίηση" της σύγχρονης Παιδαγωγικής. Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός, J.J. Rousseau και αναγνώριση της "Παιδικότητας". Η "Σχολειοποίηση" ως μορφή Κοινωνικοποίησης και η γένεση της παιδαγωγικής σχέσης. Θεσμοποίηση της Παιδαγωγικής Επιστήμης στον αιώνα του Θετικισμού από τον E. Durkheim.

3. Βασικές έννοιες της Παιδαγωγικής: Αγωγή, Παιδεία/Μόρφωση, Εκπαίδευση.

Οι πολλαπλές σημασίες της έννοιας "Αγωγή", Η Αγωγή ως "κοινωνικοποιητική δράση" και οι διαφορές της από την Παιδεία. Οι διαφορές των όρων "Παιδεία" και "Αγωγή": ο "αμόρφωτος" και ο "ανάγωγος". Οι ετυμολογικές διαφορές των όρων "Παιδεία" και "Αγωγή". Η "Αγωγή" ως προϋπόθεση της "Παιδείας": Πρωτογενής αγωγή και χειραγώγηση.

Οι έννοιες της "Παιδείας" και της "Μόρφωσης". Η Δημοκρατία ως ουσιαστική προϋπόθεση της παιδείας. Παιδεία και Ηθική μόρφωση: η δια-μορφωτική σημασία των παραδειγμάτων και των προτύπων στην παιδεία. Παιδεία και δογματισμός: Το

πλαίσιο και το πρόβλημα του δογματισμού, η φύση των δογμάτων, η σύγχρονη ερμηνεία των δογμάτων.

Παιδεία/Μόρφωση και Εκπαίδευση: Εννοιολογικές και δομικές διαφορές: ελεύθερη Παιδεία (η Παιδεία χωρίς στόχους, που οδηγεί στην ελεύθερη σκέψη και θέτει τις προϋποθέσεις της διαλεκτικής σκέψης και του ελεύθερου διαλόγου) ή εκπαίδευση-κατάρτιση, η οποία ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, παράλληλα όμως ωθεί σε σημαντικό βαθμό στην εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης, στον άκριτο καταναλωτισμό και στη δογματική σκέψη;

Οι πολλαπλές σημασίες της έννοιας "εκπαίδευση". "Εκπαίδευση" και "Διδασκαλία": ο ηγετικός ρόλος του δασκάλου. Η κοινωνική διάσταση της εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση ως πολιτική κοινωνικοποίηση. Η κριτική εκπαίδευση σε μια ανοιχτή κοινωνία.

4. Εμπειρικές Μέθοδοι (Παρατήρηση, Πείραμα, κτλ.)

Η εγκυρότητα της μεθόδου της Παρατήρησης στην Παιδαγωγική Επιστήμη. Είδη παρατήρησης: "απλή" παρατήρηση, συστηματοποιημένη παρατήρηση. Η μέθοδος της Συνέντευξης ως παράγωγο της μεθόδου της παρατήρησης.

Η Πειραματική μέθοδος και η σημασία της στην Παιδαγωγική Επιστήμη. Η πειραματική μέθοδος ως προσπάθεια μέτρησης των παιδαγωγικών δεδομένων, ως μελέτη των προϋποθέσεων των παιδαγωγικών δεδομένων και ως καθορισμός των νόμων που τα διέπουν.

Περιορισμοί της πειραματικής έρευνας στην εκπαίδευση: 1) η φύση των προς μελέτη παιδαγωγικών φαινομένων 2) ζητήματα δεοντολογίας της εφαρμογής της πειραματικής έρευνας στην εκπαίδευση.

5. Φιλοσοφικές Μέθοδοι (Ερμηνευτική, Διαλεκτική, Φαινομενολογική).

- Ερμηνευτική Μέθοδος: Προκύπτει από την ερμηνευτική επιστημολογική κατεύθυνση, η οποία συνίσταται σε μια κριτική θεώρηση της θετικιστικής άποψης ότι ο κοινωνικός κόσμος υφίσταται ανεξάρτητα από τη συνείδηση του ατόμου, λειτουργεί με βάση αιτιοκρατικούς νόμους, και υπόκειται σε αντικειμενικές "μετρήσεις", όπως συμβαίνει με τα φυσικά φαινόμενα. Η ερμηνευτική προσέγγιση, αντιστρόφως, δίδει έμφαση στις προθέσεις, τις αντιλήψεις, τη βούληση, τις αξίες, τα βιώματα, τους παρορμητισμούς των εμπλεκόμενων στα κοινωνικά φαινόμενα υποκειμένων. Σκοπός των ερμηνευτικών στοχαστών είναι η κατανόηση των φαινομένων αυτών με βάση την επιστημονική ανάλυση των υποκειμενικών βιωμάτων καθώς και των ερμηνειών, που κατευθύνουν τη συμπεριφορά τους (Ματσαγγούρας 1998).

- Διαλεκτική Μέθοδος: Προέρχεται από τη σωκρατική μαιευτική και συνίσταται στη διατύπωση κριτικών ερωτημάτων, αναδεικνύει τις κοινωνικές αντιφάσεις καθώς και τις αντιστάσεις στις εκπαιδευτικές αλλαγές με βάση τις ποιοτικές κριτικές αναλύσεις. Απώτερος στόχος της, η απελευθέρωση του ατόμου από τις ψευδείς αντιλήψεις για την κοινωνική πραγματικότητα. Χρησιμοποιείται από την κριτική επιστημολογική κατεύθυνση (Ματσαγγούρας 1998).

- Φαινομενολογική μέθοδος: Προσανατολίζεται στη διερεύνηση του τι γνωρίζουν οι εμπλεκόμενοι σε μια συγκεκριμένη εκπαιδευτική κατάσταση, και, ειδικότερα, στο τι γνωρίζουν για τους άλλους που εμπλέκονται σ' αυτή, με βάση ένα σύστημα ερμηνευτικών κατηγοριών, που τους επιτρέπει να αποκρυπτογραφήσουν το λανθάνον νόημα της συμπεριφοράς των εμπλεκόμενων στην κατάσταση υποκειμένων (Blackledge & Hunt 1995).

6. Κλάδοι της Παιδαγωγικής.

Διαίρεση των κλάδων της Παιδαγωγικής σε δύο διακριτά επίπεδα:

1) Μακρο-επίπεδο ανάλυσης: Εξέταση και μελέτη των γενικών και διαπολιτισμικών συνθηκών και λειτουργιών της εκπαίδευσης, με έμφαση στην εξέταση της σχέσης σχολείου-κοινωνίας. Σ' αυτό το επίπεδο, υπάγονται οι ακόλουθες επιμέρους Επιστήμες της Εκπαίδευσης: Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, Εθνολογία της Εκπαίδευσης, Ανθρωπολογία της Εκπαίδευσης, Εκπαιδευτική Διοίκηση και Πολιτική, Ιστορία της Εκπαίδευσης, Οικονομία της Εκπαίδευσης.

2) Μικρο-επίπεδο ανάλυσης: περιλαμβάνει επιστήμες που εντοπίζουν το ενδιαφέρον τους στην παιδαγωγική σχέση και την εκπαιδευτική πράξη, με έμφαση στην προσέγγιση του Σχολείου ως μικρο-κόσμου, δηλαδή στην μελέτη των σχέσεων που διέπουν και συγκροτούν το Σχολείο ως μικρο-κοινωνία. Σε αυτό το επίπεδο, υπάγονται οι ακόλουθες επιμέρους Επιστήμες της Εκπαίδευσης: Εκπαιδευτική έρευνα, Διδακτική Μεθοδολογία, Εκπαιδευτική Αξιολόγηση, Παιδαγωγική Ψυχολογία, Ψυχοκοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, Συμβουλευτική και Προσανατολισμός.

7. Συγκριτική Παιδαγωγική (Ελληνική εκπαίδευση και Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πραγματικότητα).

Ανάδειξη, ανάλυση και ερμηνεία των ομοιοτήτων και των διαφορών μεταξύ της Ελληνικής και της Ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πραγματικότητας σε συνάρτηση με το σύγχρονο πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον της Ελλάδας και της Ευρώπης.

Συγκριτική Παιδαγωγική και Παγκοσμιοποίηση: Υπέρβαση του εθνοκεντρισμού, ανάδειξη "νόμων" που διέπουν τις σχέσεις εκπαίδευσης και κοινωνίας σε διαφορετικούς κοινωνικούς και πολιτισμικούς σχηματισμούς.

Η συγκρότηση του σύγχρονου πεδίου έρευνας της Συγκριτικής Παιδαγωγικής: ανάδειξη των δυνατοτήτων και των δυσκολιών εναρμόνισης της Ελληνικής εκπαίδευσης με την Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πραγματικότητα, ως προς τους

παράγοντες που υπάγονται στους "τοπικούς" όρους λειτουργίας του εκπαιδευτικού θεσμού στο πλαίσιο της Ελληνικής κοινωνίας.

8. Η Διεπιστημονικότητα της Παιδαγωγικής.

Επιστήμη της Παιδαγωγικής ή Επιστήμες της Εκπαίδευσης; ανάδειξη της επικαιρότητας του ερωτήματος καθώς και της αναγκαιότητάς του ως προς την επιστημολογική συγκρότηση της Παιδαγωγικής Επιστήμης.

Η αναγκαιότητα της διεπιστημονικής προσέγγισης της Παιδαγωγικής Επιστήμης στη σύγχρονη παιδαγωγική πραγματικότητα. Ανάδειξη της πολυπλοκότητας του φαινομένου της Εκπαίδευσης. Η ανάλυση των ποικίλων παραγόντων (ιστορικών, οικονομικών, κοινωνικών, πολιτισμικών κ.λπ.), που επιδρούν και επηρεάζουν τη γένεση και την εξέλιξή της Παιδαγωγικής Επιστήμης στις διάφορες κοινωνίες και εποχές, ως απαραίτητη προϋπόθεση κατανόησης της συγκρότησης της Παιδαγωγικής ως Επιστήμης.

9. Οι όμορες προς την Παιδαγωγική επιστήμες.

Ανάλυση των Επιστημών της Εκπαίδευσης, μέσω της συνδρομής πολλών άλλων τομέων του Επιστημονικού Επιστητού: η συνδρομή της Φιλοσοφίας στη γένεση της Παιδαγωγικής Επιστήμης: η "Παιδεία" ως καθαυτό φιλοσοφικό πρόβλημα. Η συνδρομή της Ιστορίας στη διαχρονική συγκρότηση της Παιδαγωγικής Επιστήμης. Η συνδρομή της Οικονομίας στην κατανόηση των συνθηκών συγκρότησης της Παιδαγωγικής Επιστήμης. Η συνδρομή της Κοινωνιολογίας στην ανάλυση της σταδιακής θεσμοποίησης της Παιδαγωγικής Επιστήμης. Η συνδρομή της Ψυχολογίας στην κατανόηση των συνιστωσών της παιδαγωγικής σχέσης.

10. Οι πηγές της Παιδαγωγικής γνώσης: Εκπαιδευτική πρακτική, φιλοσοφικός στοχασμός, βιβλιογραφική τεκμηρίωση, επιστημονική έρευνα.

Η εκπαιδευτική πρακτική ως "πρωτογενές" εμπειρικό υλικό επεξεργασίας δεδομένων στην εκπαιδευτική έρευνα.

Ο φιλοσοφικός στοχασμός ως τρόπος διερεύνησης και αποσαφήνισης των εννοιών και των αντιλήψεων, μελέτης της εσωτερικής και εσωτερικής συνοχής των εκπαιδευτικών πρακτικών και ως τρόπος επαληθεύσεως της αντιστοιχίας της εκπαιδευτικής δραστηριότητας με το σύνολο των προκαθορισμένων σκοπών.

Η βιβλιογραφική τεκμηρίωση ως μέθοδος ανασυγκρότησης της ιστορικής προοπτικής της εκπαιδευτικής πρακτικής και ως "δευτερογενές" θεωρητικό υλικό επεξεργασίας δεδομένων στην εκπαιδευτική έρευνα.

Η επιστημονική έρευνα στην εκπαίδευση και τα στάδια πραγμάτωσής της: Προβληματική, βιβλιογραφική έρευνα, κατασκευή υποθέσεων έρευνας, καθορισμός των ανεξάρτητων και των εξαρτημένων μεταβλητών, μέτρηση των εξαρτημένων μεταβλητών, έλεγχος των μεταβλητών, τεχνικές πειραματισμού, (ποσοτικές και ποιοτικές μέθοδοι έρευνας), οργάνωση πειραματικού σχεδίου, ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας (ποσοτική-στατιστική ανάλυση, ανάλυση περιεχομένου), απόδειξη ή διάψευση αρχικών υποθέσεων έρευνας, κριτήρια εγκυρότητας και αντικειμενικότητας της έρευνας, πιθανές πηγές σφαλμάτων της έρευνας.

11. Γενικές όψεις και συνθήκες της εκπαίδευσης: Εκπαιδευτικό σύστημα, σχολικός χώρος και χρόνος, εκπαιδευτική πράξη, παιδαγωγική σχέση, μάθημα, σχολικό εγχειρίδιο.

Οι γενικές όψεις και συνθήκες της εκπαίδευσης και η προσέγγισή τους στο πλαίσιο της σύγχρονης εκπαιδευτικής έρευνας: Το "εκπαιδευτικό έργο" και τα τρία επίπεδα ανάλυσής του:

1) επίπεδο μακρο-ανάλυσης: το εκπαιδευτικό έργο ως αποτέλεσμα της λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος μέσα στο οποίο εγγράφεται. Ανάλυση

παραγόντων που ορίζουν τους γενικούς όρους λειτουργίας του εκπαιδευτικού θεσμού στο πλαίσιο μιας κοινωνίας. Το εκπαιδευτικό σύστημα και οι μεταβλητές του.

2) δεύτερο επίπεδο: το εκπαιδευτικό έργο στο πλαίσιο της σχολικής μονάδας. Έμφαση στην ανάλυση των τοπικών μεταβλητών της εκπαιδευτικής κατάστασης.

3) επίπεδο μικρο-ανάλυσης: το εκπαιδευτικό έργο ως αποτέλεσμα μιας συντονισμένης δραστηριότητας ενός συγκεκριμένου εκπαιδευτικού στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής πράξης.

Η "ενορχήστρωση" της εκπαιδευτικής πράξης στο επίπεδο του "επίσημου" και του "λανθάνοντος" αναλυτικού προγράμματος.

Η σημασία της ομάδας-τάξης στην εκπαιδευτική πρακτική: η δυναμική της ομάδας-τάξης· η σημασία των "ρόλων" και των φαντασιακών σχέσεων στη συνοχή της ομάδας-τάξης· η προσέγγιση της ομάδας-τάξης υπό το πρίσμα της ψυχοκοινωνιολογίας των μικρών ομάδων.

12. Τεχνολογία και αγωγή.

Ο τεχνολογικός πολιτισμός και η ανάπτυξή του στη σύγχρονη εποχή: θετικές και αρνητικές διαστάσεις της τεχνολογικής ανάπτυξης. Η τεχνολογική ανάπτυξη ως μοχλός προόδου και εκσυγχρονισμού. Η τεχνολογική ανάπτυξη και η "αλλοτρίωση" του ανθρώπου. Η τεχνολογική ανάπτυξη και η "υπαρξιακή μοναξιά" του σύγχρονου ανθρώπου στη νεωτερική κοινωνία.

13. Παιδαγωγικά κινήματα του 20ού αιώνα.

Το πέρασμα από την "Παλαιά Αγωγή" στη "Νέα Αγωγή". Η "Νέα Αγωγή" ως προπομπός των παιδαγωγικών κινήματων του 20ου αιώνα. Οι βασικοί εκπρόσωποι της Παιδαγωγικής Επιστήμης. Οι γιατροί-παιδαγωγοί και το παιδαγωγικό τους έργο (Montessori, Decroly). Η έμφαση στις μαθητοκεντρικές μεθόδους διδασκαλίας και στις μεθόδους αγωγής.

Η "Σύγχρονη Παιδαγωγική" και οι εκπρόσωποί της: Ο Dewey και η πραγματιστική-πρακτική φιλοσοφία της αγωγής. Ο Kerschensteiner, το "Σχολείο Εργασίας" και η "Επαγγελματική Εκπαίδευση". Ο Neil και η ριζοσπαστική αντίληψη για την κατάργηση του σχολείου.

Τα Παιδαγωγικά κινήματα του 20ου αιώνα στην Ελλάδα. Η επίδραση του Σχολείου Εργασίας στο σχολικό και εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα. Ο Δελμούζος, ο Εξαρχόπουλος και η μεγάλη παιδαγωγική σύγκρουση.

14. Νέες τάσεις και μορφές αγωγής: παιδαγωγική Α.Μ.Ε.Α., Περιβαλλοντική αγωγή, αγωγή υγείας, αγωγή καταναλωτή, αισθητική αγωγή, διαπολιτισμική εκπαίδευση κ.α.

Παιδαγωγική Α.Μ.Ε.Α. : Στόχος της η παροχή ίσων ευκαιριών μάθησης σε όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε ιδιαίτερη ανάγκη ή οποιοδήποτε χαρακτηριστικό τους, που διαφοροποιεί την κοινωνική τους ταυτότητα. Ο εκπαιδευτικός οφείλει να είναι κατάλληλα καταρτισμένος και να εφαρμόζει τις αρχές της ειδικής αγωγής και παράλληλα να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών Α.Μ.Ε.Α.. Θεμελιώδης παιδαγωγικός στόχος είναι η προώθηση της αλληλο-αποδοχής και της σταδιακής ένταξης αυτών των μαθητών στην παραγωγική διαδικασία.

Η περιβαλλοντική αγωγή και η ανάπτυξη της οικολογικής συνείδησης. Η γνώση της Φύσης και το "κατά φύσιν ζήν" ως στόχοι της περιβαλλοντικής αγωγής.

Η αγωγή υγείας ως γνώση της ανθρώπινης φύσης. Η ψυχοσωματική διάσταση της ασθένειας, η πρόληψη και η διάγνωση, ως στόχοι της αγωγής υγείας.

Η καταναλωτική κοινωνία ως σύμπτωμα της ύστερης νεωτερικότητας. Ο ρόλος και η αντιπαιδαγωγική σημασία της εικόνας στην καταναλωτική κοινωνία. Η εμπορευματοποίηση των "αγαθών" της παιδείας και η μετάλλαξή τους σε

καταναλωτικά αγαθά. Τα Μ.Μ.Ε. και το διαδίκτυο ως μηχανισμοί εμπορευματοποίησης και άκριτης καταναλωτικής συμπεριφοράς. Η καταναλωτική κοινωνία και η φαντασιακή "επιστροφή στη χαμένη αθωότητα".

Η αισθητική αγωγή και οι φιλοσοφικές καταβολές της. Η αισθητική αγωγή ως επίκαιρο ζητούμενο μιας κριτικής φιλοσοφικής παιδείας. Η αισθητική αγωγή ως απάντηση στην εμπορευματοποίηση της παιδείας και στην άκριτη καταναλωτική συμπεριφορά.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση και η πολυπολιτισμική εκπαίδευση: ομοιότητες και διαφορές. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση ως αναγνώριση της πολιτισμικής "διαφορετικότητας". Η διαπολιτισμική εκπαίδευση ως προϋπόθεση της παγκόσμιας ειρήνης.

15. Σύγχρονοι παιδαγωγικοί προσανατολισμοί: Αγωγή για τα δικαιώματα του παιδιού, τεχνολογικός αλφαριθμητισμός, "ευέλικτη ζώνη", παιδαγωγική αλλοδαπών μαθητών κ.α.

Η επικαιρότητα του ζητήματος των δικαιωμάτων του παιδιού στην εποχή της "εμπορευματοποίησης" της παιδικότητας.

Ψηφιακός αποκλεισμός και εκπαιδευτικές ανισότητες. Ο τεχνολογικός αλφαριθμητισμός ως μοχλός εξισορρόπησης των εκπαιδευτικών ανισοτήτων.

Η "ευέλικτη ζώνη" ως μοχλός εξισορρόπησης των εκπαιδευτικών ανισοτήτων.

Η Ευέλικτη ζώνη αποτελεί μια εκπαιδευτική καινοτομία, που προωθεί την αναμόρφωση του σχολικού χρόνου, εντάσσεται σ' ένα γενικότερο σχεδιασμό αλλαγής της θεώρησης του εκπαιδευτικού συστήματος υποχρεωτικής εκπαίδευσης, με βάση το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και εναρμονίζεται με ανάλογες ευρωπαϊκές προσπάθειες. Η εφαρμογή της δύναται να επεκταθεί και στην τεχνολογική εκπαίδευση, καθώς η διδασκαλία των μαθημάτων τεχνικό-

---

επαγγελματικής φύσεως μπορεί να αποκτήσει περισσότερο ενδιαφέρον και να βελτιωθεί σημαντικά μέσα από τη συνεργατική και τη βιωματική προσέγγισή τους.

Οι αλλοδαποί μαθητές και η εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής ως μοχλός εξισορρόπησης των μορφωτικών ανισοτήτων. Η εκμάθηση της μητρικής γλώσσας των αλλοδαπών μαθητών ως "μορφωτικό κεφάλαιο" του αλλοδαπού μαθητή.